

DETRWA

TI POEM

ANPROZ

DEV VIRAHSAWMY

©Dev Virahsawmy

1. MERSI BAUDELAIRE

Kan pasians koumans manke pou antreprann enn gran proze literer kouma enn roman ousa enn pies teat an trwa ak; kan lanvi ekrir tizistwar, novela ousa enn rekey poem fer defo, ti poem anproz enn bon terapi pou anpes teknik ek konpetans rouye e anmemtan permet explorasion sime ki zigzage, korde, tourne-vire, monte-desann dan lemond krasion literer.

Ti poem anproz permet mwa antoutliberte desinn form, nam ek kontour enn ti size kouma enn papiyon lor enn fey; enn kouse soley ki plonz lesiel dan rouz, oranz ek mov avan ki marenwar met nou dan so pos; enn lalimier zetwal lwenten ki pers enn trou dan plafon endigo; sourir enn ti baba ler so mama pe ouver so blouz pou donn li bwar; foto enn dimoun ki mo kontan me ki finn kit mwa finn ale avan ler. Me pa zis ti size me osi bann gran tem ki kapav devlope dan enn langaz senp, imaze, presi, san tralala, fafrelis, dantel, antrede.

Bann ti poem anproz enn zour pou vinn enn zouti pedagogik ki ed zanfan aprann lir ek ekrir; konn servi gramer, ponktiasion ek bann diferan ton (komik, trazik, patetik, sarkastik). Dousma-dousma sa pou ed zot devlop zot sansibilite, zot limazinasion ek zot kreativite poetik e donn zot lanvi dir ar mo ekri seki zot panse ousa santi. Li enn bon zouti pou aprann kre bann zimaz ar mo e prepar lespri pou ekrir poezi ek proz.

Baudelaire, to ti montre mwa sa bien-bien lontan. To lansengnman finn kontinie enflans mwa me zordi mo anvi al pli lwen e ekrir enn pake ti poem anproz pou dir bann zafer ki pa mars ar poezi pir-pir ousa proz normal me ki bizen enn maryaz toulede, enn sentez artistiko-estetik.

Dan lepase mo ti servi sa zar la tanzantan me mo ti pli enterese ar poem klasik, pies teat ek proz literer. Donk explorasion potansiel poem anproz pa ti mo prensipal preokipasion. Me zordi li finn vinn mo priorite kreatif. Ala trwa lekzanp seki mo ti prodir avan.

1. LASOURS MO LAVI

Pa dife ki kras pwazon dan lesiel deza malad; pa labrez ki kouma tret anba lasann, bril lipie, anflam soufrans; pa etensel ki pet anler dan gran fraka me tengn vit-vit, fre ek steril; pa laflam fezer ki fer so vant ar lekiri, bril enn vas ek so baba.

Non, non, non. Enn lot dife. Enn dife kouma enn poumon kosmik ki ponp laflam veloute refrwadi par lamour envizib, partou san les enn mikron sape; enn labrez nouri ar manteg ek sanbrani ki parfim lespas; enn etensel ki alim lavi e gid so pa pou li retourn dan vant

koumansman; enn laflam sakre permanan ki partou anmemtan ek ki tras sime Listwar san touf liberte.

Limem mo Senier, lasours mo lavi, lasours kot enn zour mo pou al bwar ... si mo Senier apel mwa.

2. BARLIZOUR

Laba dan les, lapoud kotone gri pal-pal pe timidman sey efas parsi-parla gri fonsé ki tir lor nwar. Lanwit ti bien-bien nwar, nwar-zekler kouma enn ledan ki pe lanse. Kalman bliye kalme douler.

Laba dan les, palet ranplas ti penso fen ki finn tranpe dan melanz pali e gri fonsé kontign kile. Kile, kile ziska roulo roul so klarte dan tou ti kwen lobskirite.

Zwazo sante, azann kriye, lisien zape.

Laba dan les, palet Bondie ofer soley kouler mazik: ble elektrik, oranz mistik borde ar lor, mov-violet, rouz ekarlat. Dife veloute pe amenn lavi.

Taler mo dantis pou bizen ras sa ledan la.

3. DAN KARO BRILE

To kwar dan karo brile tou finn tengn. Pa kwar sa monwar. Non, non, non matlo. Get bien e to pou trouv veritab sekre. Sekre nou tou tro kaylous pou trouve.

Dan karo brile, lor miray ros ki separ rigol, ouver to lizie, get bien. To pa trouve? La. Enn ti leker ver ar enn ti pwen zonn dan enn milimet later kale ant de ros nwarsi par karbonn enpir.

To'nn trouv sa mirak la. Mirak lavi.

Dime kan to revini ... si elikopter larme pa finn farous bann zwazo ... kan to revini dime, to pou trouv dan sak milimet later kale ant ros brile tiz anfler.

Wi, matlo. Bien frazil. Me ekout li.

Li pe dir twa, li pe dir nou pa dekouraze.

2. AMALGAM

Amalgam li nesese dan serten domenn. Pou plom nou ledan dantis servi amalgam spesial; ena amalgam ki donn nou materyo metal solid ki nesese pou nou devlopman materyel ek fizik.

Me kan dan nou lespri amalgam fer mari lerla ena boukou-boukou douk. Nou nepli trouv kler.

Dir kikenn ki politik bizen diriz lekonomi pa lalwa marshe e deswit ou pou tann enn maron kriye: “Sa enn kominis sa! Pa ekout li!”

Dir kikenn ki tel ou tel lider ena rezon. Akizasion koumans tonbe kouma lapli loraz. “Li pe rod so bout, to pa trouve!”

Dir kikenn Koran enn tex sakre enteresan. Alala tapaz leve. “Mo ti dir twa li pe rant Laskar!”

Dir kikenn Kreol Morisien enn lang vivan; li nou lang nasional. Bizen apel li Morisien. Ala de lavwa koumans lager:

- “Li pe rod fer nou vinn Kreol!”

- “Li pe koken nou lang!”

Amalgam ‘malpetri’, ‘malbelo’ ek ‘malkwi’ pe touy lentelizans nou pei.

Amalgam ‘fer vadire’ ek ‘apepre’ pe fouy nou tom.

Amalgam ‘ekzazere’, ‘tro-senplifie’, ek ‘met nenport dan tou’ pe ranz moniman lor disab mouye dan bor dilo kan lamare ba.

3. REPIBLIK MANIFIK

Dan Repiblik Antik nou ti vinn exper dan prezerv valer yer. Souvan nou ti fons enn peg lwayote dan miray gondole pou anpandan seki pa ete e nou ti fer fiksyon lor piton imajiner vinn vadire realite vre, istorik, eternel.

Ki nou ti ete ler nou ti pran bato pou vinn isi? Aristokrat? Revolisioner? Bagnar? Braminn? Chatrri? Vaish? Soudra? Memann? Sourrti? Kalkatya? Mesaze Bondie? Explorater? Propagandis kiltirel? Dane later?

Kikfwa enpe tousa me seki sir se ki nou ti pe rod enn ti kwen lesiel ble pou nou ranz nou nik. E malgre difikilte ek bann erer ki inevitab parfwa, nou finn reysi plito bien. Me lor enn pwen nou pa finn tro bien fer: devlopman enn idantite nouvo pou lavi devlope lor nouvo later. Malgre ki nou ena enn istwar komen parski nou tou nou bann imigran lor later Repiblik Moris, nou fabrik bann fos tez pou apiy lor nou diferans. Akoz sa nou fer kwar ki nou pei li Ti-Lafrans, Ti-Lenn, Ti-Pakistann kan anverite nou tou nou Afriken – Afriken yer, Afriken zordi.

Nou nepli kapav kontinie fer vadire. Repiblik Antik finn vinn asmatik; krepisaz pe kloke; soubasman pe gagn tranbleman; letaz pe zwenn pavaz; motorwe pe imit larivier; filao pe rev douser montagn; karya finn fer nik dan dibwa; lipou blan pe trangle ibiskis; abesede finn nwaye dan pa kone; vodor ek lezot idol pe ranplas Lespri-Sen; gourmandiz fer lefwa ek lafwa gagn kriz; pe servi latet zis pou met sapo; pe servi langaz pou imilie, maltrete, ridikilize, trike, triyange, zoure, kouyone.

Pourtan nou kapav, si nou ena volonte, konstrir Repiblik Manifik. De milion kilomet lamer kapav vinn senbol nou desten ekonomik; enn pep edike, eklere ki pa koz nenport ek bann lider eklere, ferm me zenere kapav vinn senbol nou desten politik; bann valer baze lor solidarite ek partaz dan lakaz, dan legliz, dan lekol, dan karo, dan lizinn, dan biro, lor bato, partou kot dimoun viv kouma dimoun kapav vinn desten kiltirel ek sosial.

Ki nou pe atann pou koumans travay la?

4. DIFERAN ME EGAL

Dan lespri laplipar, egalite vedir memparey.

Akoz sa dimoun kwar ki enn blan li siperyer ki enn nwar; maraz siperyer ki labourer; zom siperyer ki fam.

Akoz sa zot pa kwar ki zom ek fam kapav egal.

Akoz sa pou zot egalite politik li enn miraz.

Akoz sa pou zot egalite sosialis li enn rev fouka net.

Pa memparey pa kapav egal.

Egalite divan lalwa; drwa egal tousa li zis parol anler san rasinn; enn zoli koze dan vid; enn jare verbal.

Bann ki ena larises ek pouvwar servi zot azan manter, zot laparey manzkrann pou fer dimoun kwar ki bizen memparey pou kapav vinn egal.

Rezilta: boukou dimoun finn tranp dan sa lasos la e kwar seki lamone ek pouvwar anvii fer zot kwar.

Eski de zom mem jati zot memparey sanporsan? NON!

Eski de zom mem kouler lapo memparey sanporsan? NON!

Eski de zom mem relizion zot memparey sanporsan? NON!

Eski de fam mem jati zot memparey sanporsan? NON!

Eski de fam mem kouler lapo memparey sanporsan? NON!

Eski de fam mem relizion zot memparey sanporsan? NON!

Donk nou kapav egal san ki nou memparey.

DIFERAN ME EGAL SE SOUBASMAN NOUVO DESTINE.

5. KOZ MANTI, DIR NON

Global warming? Fos sa!

Sanzman klimatik? Fos sa!

Sistem prodikzion beni par bondie pa responsab TI difikilte ki nou pe gagne. Normal, natirel sa. Pa ekout bann teroris-kominis. Liberte antrepriz ek lalwa marshe samem tou seki nou bizen pou fer nou gran sivilizasion MADE IN AMERICA avanse.

Dan bann pei plis vinerab, media MADE IN AMERICA ek panser-lider PAID BY CEO-AMERICA pe fer zot louvraz-komisione: anpes dimoun tranp dan lasos propagann kominiso-teroris. Bann lepep admirab pe swiv latet bese. CEO-AMERICA kontan.

Me parsi-parla lavwa loraz-zekler pe kontinie dir seki vremem pe arive. ZARDEN BONDIE PE VINN SIMITIER.

Azan ek agwa PAID BY CEO-AMERICA pou kontinie zot kanpagn kozmanti ziska ki lepep admirab nepli ekoute e tir zot lamans pios.

MARR SALA KE!

6. PA BON POU MWA, PA BON POU PERSONN

Chouchoundarr Premie dan vilaz Bwarpisar ti reysi kouyonn so bann mamlouk e so bann chokrra. Li ti fer zot kwar seki li ti anv zot kwar. Li ti vinn exper lor fer satini laservel. E bann mamlouk tou grad (mahamamlouk, minimamlouk, mamlouk-trwakar, mamlouk-demikle, mamlouk-perdibann, mamlouk-roderbout, mamlouk-bachara-tekwa-pagla-bayra-gounga-kannwa) ti enpresione par so bann tour-paspas. Pou zot samem ti veritab profesu anvwayededie.

Chouchoundarr Premie dan vilaz Bwarpisar ti pas siro pou kasiet mepri; ti deklar Sen Sover pou menot lespri; ti kasiet so dizef-loraz ar flioresan; ti kasiet so zero ar enn mask Zoro; ti kasiet so kapon ar diskour gran-bay. E so bann chokrra, kalite lor kouler, ti gagn kor dan lame afors aplodi.

Chouchoundarr Premie dan vilaz Bwarpisar ti donn grad 'distenksion' seki bon pou li, mem si li pa bon pou leres limanite; ti donn grad 'fel' seki pa bon pou li, mem si li bon pou leres limanite. Pou fer mamlouk ek chokrra aval koulev vadire spageti, li ti fer zot kwar ki so gran gourrou, Sasentete-Sheik-Swami Adolfo Mousolini ti preskrir sa dan so testaman enspire ek revele.

Chouchoundarr Premie dan vilaz Bwarpisar zis bon pou bwar pizar.

7. LARKANSIEL

Bann zanfan pe zwe 'lapli-soley, jab pe marye anba pie pima' e larkansiel pe get zot riye; pe riye, pe get zot. Zanfan ere, larkansiel ere.

Zanfan Moris sant 'Enn bouke larkansiel, do mama'.

Mandela kit prizon pou ranz enn desten larkansiel.

Zozef ti fer so bann frer zalou ar so palto larkansiel.

Me bien-bien avan tousa Noe ti konpran ki larkansiel ti signatir Bondie pou sel so Laliens ar limanite.

Zordi, dan pei larkansiel, nou pe sey fer vizion Mandela marye ar vizion Noe pou ki armoni ant imen fizionn ar armoni ant later ek lesiel, ant kresion ek kreater.

8. KONSERVATER OBSEDE

Dan pei konservater pirsan, nou fer tou pou konserv komeraz, kouyonad, kosmetik mastik mwazi, madigra mastok, makanbo-mambo, toutouk, teterkelo, parski nou kwar ki sanzman deranz nou labitid ki bondie ti donn nou kado yer.

Enn fwa enn vie bonom ti dir ki tou dimoun bizen konn trap plim pou met enn lakrwa zour ki nou swazir bef, kabri ousa mouton. Alala enn mahalespri mahakonservater ti mont lor enn kes pou dir, dan enn stil kolom tabisman, ki pe met enn razwar-kwafer dan lame enn zako ki pa pou konn servi e pou trans so prop lagorz.

Enn lot fwa mem vie bonom la – kikfwa so latet pa ti bon – ti dir ki nou kapav pran nou desten dan nou lame. Alala chokrra mahalespri mahakonsevater ti vinn isterik parski li ti pou perdi so paspor pou rant direk dan paradi-lizie-ble-seve-blon san pas par ladwann ousa kontrol lapolis frontier.

Aster, garson vie bonom la vinn dir nou ki finn ariv ler pou ranz enn nouvo gran lakaz modern, solid, konfortab pou ki tou zanfan kapav devlope e viv enn nouvo lavi baze lor enn gran lespri fami beni par Bondie. Alala tizanfan mahalespri mahakonservater dan stil imitasion kolom tabisman dir ki vie lakaz la plis 'meyeur'; zis bizen bous bann trou ar mastik, pas enn ti kous lapentir lor nik karya, ras move lerb dan lakour e ranz enn ti godon zis pou li.

Dan pei konservater pirsan san enn gout melanz, nou fer tou pou konserv makacha, makanbo, mamlouk, toutouk, teterkelo, bweter, krever parski nou kwar ki sanzman deranz lord dan liniver. Sanzman fer bondie ankoler.

9. ANOU SWIV LI!

Soulie la tro gran; so lipie naze andan; so soset ramas-ramase vinn enn plot; so lipie fer piston andan. Kan lapli tonbe soset pachak-pachak dan soulie; lipie pachak-pachak dan soset. Lapousier vinn labou andan ek andeor. Li kit so gran tras dan labou sime labou e tousa fer li kontan parski so gran soulie kit pli gran tras ki tou. Kan labou sek tou dimoun admir grander so lipie. Enn gran dimoun ar enn mari gran lipie. Peyna dout, limem nou prosen prezidan vilaz ... kikfwa distrik.

Sapo la tro gran; li koul lor so lizie. Pa fer nanye. Dimoun admir grander so sapo. Groser sapo mizir so servo. Lapli tonbe, soley brile me so sapo toultan ferm dan so lame. Kan get so sapo anpandan lor enn peg, dimoun admir so servo extraordiner. Enn gran dimoun ar enn gro latet. Peyna dout! Prosenn eleksion nou donn li enn vot senpati.

Kostim la tro gran; so lekor naze andan; fon kalson tous so zenou; palto kouma pardesi. Ler so lenz pe sek dan soley, dimoun admir so grander. Zis enn zean politik kapav rant ladan. Limem nou sover, enn anvwayededie. Anou swiv li pou travers Lamer-Rouz!

10. NOU, NOU SERVI ELEKTRONIK

Bann barbar, bann paseis, bann 'has been' ki pe viv dan letan margoz servi mikro, miting, travay lor teren – wek! – kongre noktirn kouma sovsouri, kaspognedme, anbrase – fer gagn maloker – transpirasion melanze ar loder larak – koz gro Kreol ar bann iletre, melanz ar rakay pou gagn enn vot malprop.

Nou bann rafine, modern, edike nou pa bizen tousa makacha la;

Nou pa bizen sali nou soulie dan lapousier;

Nou pa bizen mouy nou sari, nou kravat dan lapli;

Nou pa bizen loder basklas polie nou narinn;

Nou pa bizen fer bourik manz lazle;

Nou pa mem bizen kit nou salon delix pou gagn eleksion.

Enternet!

Rezo sosial!

Sa ki demokratik!

Dan konfor nou biro, lwen ar lekim, fimie ek kaka-vas; lwen ar loder transpirasion, lagres ek diswif; lwen ar bann zeb ki rod pitay dan dalo; lwen ar rimer ek palab; lwen ar tapaz ek langaz lamas grosie, nou fer kibord koz mesaz revolisioner pou konstrir liniver prop, san tas, san loder.

Koumsa nou fer Prezidan Amerika kontan.

11. ZENIAL!

Dan mo vilaz nou tou nou bann zeni. Tansion twa! Nou pa bizen aprann pou nou kone. To'nn bliye ki Mark Twain ti dir? Akoz sa nou enn ras apar. Lentelizans iniversel koul dan dalo nou servo. Nou zis enn tigit, bien tigit, pli piti ki bondie.

Dan mo vilaz nou tou nou bann zeni. Enn labourer li nek ena pou zet so pios e – mirak! – li vinn agronom, kolom, kokom – anverite li enn pom, enn bom, enn ta lagom.

Dan mo vilaz nou tou nou bann zeni. Enn mekanisien li nek ena pou zet so perkal e – mirak! – li vinn enzenier, dizagnner, envanter, blefer, manter, kouyoner.

Dan mo vilaz nou tou nou bann zeni. Enn kliner dan biro li nek ena pou zet so plimo e – mirak! – li vinn lider, pran plas misie la, asiz lor maroken, sof so tonken, maltret so vwazen, koken so kouzen, plonz dan anbision malsen.

Dan mo vilaz nou tou nou bann zeni. Enn senp apranti fek aprann ABESE li nek bizen zet kreyon ek lardwaz e – mirak! – li rev pouvwar minis, premie minis, prezidan, anperer. E kifer non? Zwe bondie.

Dan mo vilaz nou tou nou bann zeni. Nou ena lider revolisioner par tonn; par tonn nou moraliz politik; par tonn nou donn leson bann dinozor; par tonn ... nou ganase, fretile, gagn tarrtari, lakranp toutou lor disab so dan bor dilo kouma pwason fek lapas.

Dan mo vilaz nou tou nou bann zeni ... me ti ena enn labourer ki ti okip so karo, ti plant manze pou so fami ek pou dimoun dan vilaz; ti ena enn mekanisien ki ti repar bisiklet ... Zot pa ti deklar zeni me zot ti kwar dan fer enn travay kouma bizen. Malsans zot nepli la.

Dan mo vilaz nou tou nou bann zeni ...

12. TIGIT FER BOUKOU

Dan pei malpetri, malbelo, malkwi tigit fer boukou. Tigit konpetans okip tou konsekans. Rezilta: performans rans, perdi sans ek balans; ameliorasion anvakans; konpetans koumans lok-loke, ganase ziska ki ganas pran plas konesans.

Dan pei malpetri, malbelo, malkwi tigit fer boukou. Konesans mens, mengi, nanomilimet, pli meg ki papie-mouslinn deklar exper e pran responsabilite ki ti bizen fer li tranble. Sartie rod pilot avion.

Dan pei malpetri, malbelo, malkwi tigit fer boukou e boukou fer tigit parski plis gagne plis pa ase. Nou tou ena gro-lizie-ti-vant.

Dan pei malpetri, malbelo, malkwi tigit fer boukou e boukou fer tigit ti ena enn sartie ki ti okip so saret, ti swagn bien so bef e ti apel li 'beta'.

29 Avril 2014